

Co-funded by
the European Union

2021-1-ES01-KA220-ADU-000027053

R3/A5: YETİŞKİN ÖĞRETİMİNDEKİ ZORLUKLARLA BAŞAÇIKABİLMEK İÇİN PRATİK BİR KILAVUZ

Erasmus plus projeleri için sorumluluk reddi (2021-2027 programlama dönemi):Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir. İfade edilen görüş ve düşünceler yalnızca yazar(lar)a aittir ve Avrupa Birliği veya Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı'nın (EACEA) görüş ve düşüncelerini yansıtmak zorunda değildir. Ne Avrupa Birliği ne de EACEA bunlardan sorumlu tutulamaz.

İçindekiler

1. Giriş.....	2
2. Yetişkin Eğitimi Nedir?	4
2.1. Androgoji.....	4
2.2. Androgoji Perspektifinde Yetişkin Eğitimi	6
2.3. Yetişkinlerin Zihin Yapısı	7
3. Yetişkin Eğitiminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlar	11
3.1. Yetişkin eğitiminde öğrenilenlerin pekiştirilmesi	11
3.2. Yetişkin eğitiminde kullanılacak farklı öğretim teknikleri	13
3.3. Yetişkin eğitiminde devamsızlıkla başa çıkma	15
3.4. Yetişkin eğitiminde dijital araçların kullanımı	16
4. Yardımcı Kaynaklar	17
5. Kaynakça	18

1. Giriş

Birleşmiş Milletler raporuna göre dünyadaki yaşlı nüfus oranı 1950 yılında %5 iken bu oran 2020 yılında %9,5 olarak tespit edilmiştir. 2050 yılına gelindiğinde ise dünyadaki yaşlı nüfus oranının %22 olacağı tahmin edilmektedir. Dünyadaki yaşlı nüfus oranı her ne kadar %9,5 olsa da Avrupa kıtasında bu oran %19'dur. BM raporuna göre ise 2050 yılında Avrupa kıtasındaki yaşlı nüfus oranının toplam nüfusun %45'i olacağı tahmin edilmektedir.

Yaşlı nüfusun artması ülkeleri, toplumları ve bireyleri çeşitli problemlerle karşı karşıya bırakmaktadır. Özellikle yaşlı nüfusun hayata katılım oranı aşılması gereken en önemli problemlerden biridir. Hayata katılım; iş gücüne katılım, sosyal ve **kültürel etkinliklere katılım, toplumda aktif olma, sosyal bağlar kurma gibi birçok faktöre bağlıdır. Yaşlıların hayata katılımını engelleyen en önemli faktörlerin başında toplumsal dışlanma, yalnızlık ve sosyal yalıtım gelmektedir. Bunlarla birlikte bu yaşlı nüfusun eğitim eksikliği ve gündelik hayatın değişikliklerini takip etmedeki güçlükleri onların hayata katılımını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle özellikle 55 yaş üstü yetişkinlerin yaşam becerilerinin artırılması, değişen yaşam koşullarına uyumunun artırılması oldukça önemlidir.**

Avrupa Birliği artan yaşlı nüfus oranının meydana getirdiği sorunlarla baş edebilmek ve yaşlı nüfusun hayata katılımını sağlamak için çeşitli politikalar üretmektedir. Yaşlıların iş gücüne katılım oranını arttırmak, sağlık hizmetlerine erişimini sağlamak, toplumsal hayata katılımını sağlamak, yaşlıların bakımlarını sağlamak için politikalar geliştirmek, yaşlıların haklarını korumak bu politikaların önemli hedeflerindedir.

Yaşlanan nüfusun yaşama katılımı ve öz yeterliliğinin artırılması için hayat boyu öğrenme kavramı oldukça önemlidir. Okul çağı dışındaki yetişkin nüfusun çeşitli eğitimler alarak becerilerini arttırmasını ifade eden bu kavram, yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte daha önemli hale gelmiştir.

30 Ekim 2000 tarihli "Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Genelgesi'nde hayat boyu öğrenmenin sadece eğitim ile sınırlandırılmayacağı için tüm öğrenme süreçlerini kapsayacak bir vizyonla hareket edilmesi öngörülmüş, kapsamlı ve tutarlı bir hayat boyu öğrenme stratejisi için Avrupa'nın hedeflemesi gereken altı anahtar mesaj sıralanmıştır. İlk olarak, bilgi toplumunun gereksinim duyduğu yeni temel beceriler olarak sayılan bilişim becerileri, yabancı diller, teknolojik kültür, girişimcilik ve sosyal becerilerin kazanılması ve yenilenebilmesi için eğitimin sürekliliğinin sağlanmasına odaklanılmaktadır. İkinci olarak, insan kaynaklarına yatırımın artırılması amaçlanmaktadır. Üçüncü olarak, etkililiğin artırılması için öğretme yöntemlerinin ihtiyaç ve talepler doğrultusunda geliştirilmesi hedeflenmektedir. Dördüncüsü, özellikle yaygın ve serbest öğrenmeler olmak üzere, her türlü öğrenmeye katılım ve öğrenme çıktılarının belgelendirilerek değer görmesi amaçlanmaktadır. Beşinci olarak, Avrupa bünyesinde ve hayatları boyunca öğrenme fırsatlarına ilişkin rehberlik ve danışmanlık hizmetlerine kolay erişimin sağlanması amaçlanmaktadır. Son olarak, hayat boyu öğrenme olanaklarının öğrenenlere mümkün olduğunca yakında sunulması ve bu hizmetlerin mümkün olduğunca bilişim ve iletişim teknolojileri ile desteklenmesi önerilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2000). Komisyonun 31 Ocak 2021 tarihindeki "Eğitim Sistemlerinde Somut Hedefler" raporunda ise tüm eğitim sistemlerine erişimin kolaylaştırılarak aktif vatandaşlık ve sosyal uyumun geliştirilmesine katkı sağlanması öncelikli hedeflerden birisidir.

Ancak yetişkin öğrenimine katılım oranı ülkelere göre farklılık göstermektedir. EUROSTAT tarafından 2018 yılında yapılan araştırmaya göre 28 Avrupa Birliği üyesinin yetişkin öğrenimine katılım oranı %11'dir. İsveç %29,2, Finlandiya %28,5, Danimarka %23,5 iken Romanya %0,9, Bulgaristan %2,5, Hırvatistan %2,9 oranına sahiptir. Cinsiyetlere göre bakıldığında ise 28 AB ülkesinde yetişkin öğretime katılan kadın nüfusu oranı %12,1 iken, erkek nüfusu oranı %10,1'dir. AB Komisyon tarafından yetişkin öğrenimine katılım oranınının %15 üzerine çıkarılması hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda bakıldığında bazı AB ülkeleri bu oranın oldukça üstünde bir orana erişmişken bazı ülkeler ise bu hedefin oldukça altında bir orana sahiptir. 28 Avrupa ülkesinin ortalaması da yine bu hedeflenen oranın altındadır.

Avrupa Birliği, yaşam boyu öğretim alanında bir dizi hedefler belirlemiş ve bu hedefe yönelik önemli miktarda bütçe ayırmıştır. Yaşlıların hayat boyu öğrenme sürecine katılımını teşvik etmek için 2014-2020 dönemi için 141,8 milyar Euro bütçe ayrılmıştır. Yaşam boyu öğrenmede en önemli konu ise yetişkinlerin dijital becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Yine AB hedeflerinden birisi yaşlı nüfusun en az %50'sinin dijital becerilerinin geliştirilmesidir.

MIND THE GAP projesinin amacı, dijital göçmenlerin ihtiyaçlarını belirleyerek, günümüz dijital becerileri için bir çerçeve oluşturmak, yeni öğrenme içerikleri ve yöntemleri geliştirmek, dijital göçmenlerin dijital ortamlara aktif katılımlarına yardımcı olacak dijital eğitim modülleri ve web seminerleri içeren bir e-öğrenme platformu geliştirmektir. Bu amaçla Mind The Gap Projesi, Avrupa Birliğinin yaşam boyu öğrenme hedeflerine ulaşmasında, AB hedeflerinden birisi olan yetişkinlerin dijital becerilerinin geliştirilmesi alanında önemli bir göreve sahiptir.

Yetişkin öğrenimi her ne kadar çeşitli projelerle AB tarafından desteklense de yetişkin öğreniminin kendine özgü tarafları bu eğitimlerde farklı yaklaşımları kullanmayı gerektirir. Yine yetişkin öğretiminin kendine özgü sorunları bulunmakla birlikte bu sorunlara özgü yeni yaklaşımlar ve metotlar geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle yetişkinlere yönelik eğitim sunan yetişkin eğitimcilerin bu alanda daha fazla donanım sahibi olması gerekmektedir. Bununla beraber yetişkin eğitimcilerinin eğitimler esnasında karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmek için bir stratejiye ihtiyaçları vardır.

Mind The Gap Projesi İspanya, Avusturya, Yunanistan, İrlanda ve Türkiye'deki 7 farklı ortak tarafından yürütülmektedir. Projenin nihai amaçlarından birisi de yetişkin eğitimcilerin yetişkin eğitiminde karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmesi için pratik bir kılavuz hazırlamaktır. Kılavuz hazırlanmadan önce proje ortağı ülkelerdeki yetişkin eğitimcilerle yönelik anket uygulanmış ve bu ankette yetişkin eğitimcilerin yetişkin eğitiminde en çok karşılaştığı zorluklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Anket sonuçları referans alınarak yetişkin eğitimcilerinin yetişkin eğitiminde en sık karşılaştıkları sorunların üstesinden gelebilmesi için pratik bir kılavuz hazırlanmıştır.

Mind The Gap projesi hakkında daha fazla bilgi için lütfen aşağıdaki web sitesi adresini ziyaret edin:

<https://mindthegap-project.eu/>

2. Yetişkin Eğitimi Nedir?

2.1. Androgoji

“Yetişkinlerde zamanla çoğalan yaşantı deneyimi bir birikim kazandırır ve bu birikim öğrenme sürecinde destekleyicidir. “

Yetişkinler ve çocuklar arasında yaşantılar açısından önemli bir farklılık vardır. Çocukların yaşantıları dışsal deneyimlerdir. Kendilerini tanımlamaları ve kendilerini algılamaları çevrenin ona verdiği rollerden oluşur. Bu nedenle çocukların öz-kimliği çevresel faktörlerle oluşmuştur. Ancak yetişkinler için yaşantı öznel deneyimleri içerir. Çocuklar için herhangi bir yaşantıda dış kaynaklar etkiliyken yetişkinlerin yaşantısında ise o yaşantının hissettirdikleri, **onların** iç dünyasında meydana getirdiği süreçler önemlidir. Bir yetişkin kendisini tanıttığında hislerinden, fikirlerinden, içsel deneyimlerinden, kişisel eylemlerinden söz eder. Bu nedenle yetişkinler için yaşantı sürecindeki deneyimler oldukça önemlidir. Bir yetişkinin yaşantıları ve deneyimleri aslında onun öz-kimliğini tanıtan unsurlardır. Dolayısıyla bir yetişkin ile kurulan iletişimde o yetişkinin deneyimlerine atıf yapmak ve o deneyimlerden yola çıkarak bir iletişim kurmak yetişkinler için önemli bir önceliktir. Yetişkinlerin deneyimlerini dikkate almak, onların yaşantılarıyla ilgili bilgilerden yararlanmak yetişkinler için hem bir ihtiyaç hem de bir motivasyondur. Çünkü yetişkinler yaşantılarına önem verildiğini hissettiğinde aynı zamanda kendisine saygı duyulduğunu da hisseder. Yaşantılarına önem verilmediğinde ise kendilerini reddedilmiş hissedebilirler.

.Yetişkinlerin yaşantı deneyimleri çocuklara göre daha fazla olduğu için yetişkinlerin daha fazla öğrenme kaynağı vardır. Aynı zamanda yeni öğrenilen bilgiler(**fazla ek**) yaşam deneyimleri ile birleştiğinde öğrenme daha kalıcı hale gelebilir. Ancak çocuklardan farklı olarak yetişkinlerin yaşam deneyimleri fazla olduğu ve hayata belirli bir perspektiften baktıkları için çocuklar kadar esnek düşünemeyebilir ve yeni durumlara kendilerini adapte edemeyebilirler. Bu durum yetişkin eğitimcilerinin baş etmesi gereken bir zorluktur. Bu zorluk ise yine yetişkinlerin diğer yaşam deneyimleriyle bağlantı kurularak aşılabılır.

“Yetişkinlerin ve çocukların gelişim ödevleri farklılık göstermektedir.”

Gelişim ödevi bireyin yaşamının belirli dönemlerinde ortaya çıkan ve başarılması durumunda bireyi mutlu eden, diğer görevleri tamamlamak için motive eden başarısızlık durumunda ise bireyde mutsuzluğa yol açan, diğer görevlerin tamamlanmasını zorlaştıran görevlerdir.

Çocuklarda bu ödevler genellikle fiziksel gelişim ödevleri ve zihinsel gelişim ödevleridir. Örneğin bir çocuk için emekleme aşamasından yürüme aşamasına geçebilmek bir gelişim ödevidir. Bu ödevin gerçekleşmesi ise(**fazla bağlaç**) bedenin yürüme için yeterli hale gelmesiyle ilgilidir. Bu ödevin başarıyla tamamlanması ise fiziksel bir gelişimdir. Ancak yetişkinlerin gelişim ödevleri çocuklara göre farklıdır. Yetişkinlerin gelişim ödevleri daha çok toplumsal rollerle ilişkilidir. İş yerinde başarılı olmak, tecrübelerini aktarmak, anne-baba olarak çocuklara karşı sorumluluklarını yerine getirmek, yurttaş olmak gibi ödevlerle karşı karşıyadır.

Her gelişim ödevini gerçekleştirmek için belirli bir hazırbulunuşluk gereklidir. Dolayısıyla herhangi bir gelişim ödevinin tamamlanması için kişinin o gelişim ödevini tamamlamaya hazır olup olmadığı tespit edilmez. Nasıl **ki** bir çocuk yürüme aşamasına geçmeden önce bacak kaslarının gelişiminin

tamamlanması bekleniyorsa, yetişkinlerde de herhangi bir gelişim ödevini gerçekleştirmek için çeşitli süreçlerin tamamlanması gerekmektedir. Dolayısıyla yetişkinlere sunulacak eğitimin içeriğinin ve nasıl öğretilceğinin önemli olmasının yanında o eğitimi alacak yetişkinin hazırbulunuşluk seviyesi ve eğitimin zamanlaması da önemlidir.

Yetişkin eğitimine başvuran yetişkinlerin eğitime başvurma motivasyonları farklılık gösterebilir. Farklı motivasyonda olan kişilerin bir araya getirilmesi ise eğitim ortamında uyumsuzluğa sebep olabilir. Ancak aynı motivasyonla eğitime başvuran kişilerden oluşturulan homojen bir grup eğitimin daha etkili olmasını sağlayabilir. Yetişkinlerin eğitime başvurma motivasyonları ile onların gelişim ödevleri arasında bir bağlantı kurulabilirse eğitime devamlılık ve eğitime olan ilgi de artacaktır. Bazı bireyler günlük yaşamını kolaylaştırmak için beceri kazandıran çeşitli yetişkin eğitimlerine başvururken, bazı yetişkinler ise toplumsallaşma ve sosyal çevresini geliştirme amacıyla beceri kazandıran eğitimlere başvurabilir ve bu iki grubun eğitimden beklentileri de doğal olarak farklı olacaktır. Örneğin dijital becerileri geliştirmek isteyen yetişkinlerin bazıları dijital beceriler aracılığıyla vatandaşlık hizmetlerinden yararlanmayı böylece kendi ihtiyaçlarını bireysel bir şekilde karşılamayı amaçlayabilir ve bu motivasyonla eğitime katılabilir. Bazı yetişkinler ise yaşam deneyimlerini diğer insanlarla paylaşmak, fikirlerini, gündeme dair yorumlarını toplumla paylaşmak ve düşüncelerini daha fazla insana duyurmak amacıyla sosyal medyayı, blog sitelerini kullanmayı öğrenmek ve bu alanda kullanılabilecek dijital becerileri kazanmak için bir yetişkin eğitimine başvurabilir. Her iki grup da dijital becerilerini geliştirmek istiyor olsa da bu isteğin altında yatan temel motivasyon oldukça farklıdır. Bu nedenle herhangi bir yetişkin eğitimi öncesinde eğitime katılma gerekçeleri ve bu eğitim sayesinde ulaşılmak istenilen amaçların aydınlatılması eğitim sürecinde kolaylaştırıcı bir faktör olur.

Çocuklara sunulan eğitim bir üst öğrenim kademesine hazırlıktır ve sunulan öğretim içerikleri ileriki yaşamda kullanılacak bilgileri içerir. Dolayısıyla çocuklara sunulan eğitim konu merkezlidir. Ancak bu uygulama yetişkin eğitiminde eğitimi işlevsizleştirebilir. Çünkü yetişkinler öğrendiklerini hayata uyarlamak ister ve gündelik yaşamda kullanamayacakları bilgilere karşı kayıtsız kalabilir. Bu nedenle yetişkin eğitiminde teorik bir eğitim yerine pratik uygulamaları olan eğitimlere ağırlık verilmelidir. Eğer bu eğitimlerin içeriği ile yetişkinlerin gelişim ödevleriyle bir bağlantı oluşturulsa ve yetişkinlerin gelişim ödevlerine uygun pratik uygulamalar sunulursa yetişkin eğitimin niteliği olumlu yönde etkilenecektir.

Gelişim ödevleri açısından bakıldığında yetişkinlere sunulacak eğitimlerin konu merkezli değil sorun merkezli hazırlanması gerekmektedir. Dolayısıyla bir yetişkin eğitimcisi herhangi bir yaşam yetişkin eğitimi sürecinde öncelik olarak anlatacağı konuya odaklanmak yerine eğitim almaya istekli yetişkinin sorun alanlarını, ihtiyaçlarını, hangi zorluklarla karşılaştığını, bu zorlukların hangi becerilerle aşılabileceğini netleştirmelidir. Herhangi bir eğitim sürecine başlarken yetişkin eğitimcileri “Bu dersin konusu nedir?” sorusu yerine “Bu ders sayesinde neler elde edecekler?” sorusunu tercih etmelidir.

Androgoji ile ilgili yapılan ilk çalışmalar yetişkin eğitiminin pedagoji biliminden farklılıklarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Literatürdeki bu açıklamaların sonrasında Androgojinin varsayımları oluşmuştur. Bu varsayımlar özetle şu şekildedir:

- Yetişkinler herhangi bir konuyu öğrenmeden önce o konuyu niçin öğrenmeleri gerektiği **konusunda** bilgiye ihtiyaç duyar. Yetişkinler bir öğrenme ortamı ile karşılaştığında öğrenilmesi gereken konunun kişisel yaşamına ne tür bir katkısı olacağını, öğrenmediği durumda ise ne tür bir kayıp yaşayacağını bilmek ister.

- Yetişkinler yaşamındaki değişikliklerden kendini sorumlu hissetme eğilimindedir. Bu nedenle yaşamlarıyla ilgili bir konuda, karar verme süreçlerine önem verirler. Dolayısıyla yaşantılarını şekillendiren tüm deneyimlerde süreçleri kontrol etme isteğinde olurlar. Bu sebeple herhangi bir eğitim ortamında konuların kendisine dayatılmasını istemezler. Öğrenilecek olan konunun öğretilme sürecinde fikirlerinin önemsenmesini isterler.
- Yetişkinlerin yaşam deneyimleri fazla olduğu için eğitsel bir etkinliğe daha çok ve daha farklı nitelikte bir yaşam birikimi ile gelirler.
- Yetişkinler herhangi bir konuyla baş edebilmek için bilmenin ve öğrenmenin önemli olduğunu düşünürler. Bu nedenle aslında yetişkinler ihtiyaç duydukları şeyi öğrenmeye hazırdır.
- Yetişkinlerin öğrenme motivasyonları konu merkezli değil; yaşantı merkezlidir. Yetişkinler öğrenilecek bir konunun yaşamında ne tür bir değişiklik sunacağını bilmek ister.
- Yetişkinleri öğrenmeye motive eden faktör dış faktörlerden daha çok iç faktörlerdir. Yani yetişkinler işte yükselmek, terfi etmek, gelirini arttırmak gibi motivasyon kaynaklarından daha çok yaptığı işte doyum sağlamak, öz saygı düzeyini arttırmak, öz yeterlilik düzeyini arttırmak gibi iç faktörlerle motive olurlar.

2.2. Androgoji Perspektifinde Yetişkin Eğitimi

21. yüzyılda yetişkinlere yönelik eğitim ihtiyacının artması yetişkin eğitimi alanında yeni yaklaşımlar geliştirilmesine sebep olmuştur. Bu nedenle öncelikle yetişkin eğitiminin çocuklara yönelik sunulan eğitimden farkı yönleri tespit edilmiştir. Bu tespitler doğrultusunda yetişkinlere yönelik sunulacak eğitimde yetişkin eğitimcilerin bilmesi gereken temel bilgiler sunulmuştur. Bu doğrultuda androgojinin temel varsayımları perspektifinde yetişkin eğitimcilerine yönelik bir dizi tavsiyeden söz edilebilir.

- Yetişkin eğitiminde konu merkezli bir eğitimden ziyade sorun merkezli bir eğitim tercih edilmelidir.
- Yetişkin eğitiminde yetişkinlerin geçmiş deneyimlerinden yararlanılmalı, yeni öğretilecek konuların yetişkinlerin geçmiş deneyimleriyle bağlantı kurması sağlanmalıdır.
- Yetişkin eğitiminde teorik bilgilerden ziyade uygulamaya dönük bilgiler sunulmalıdır.
- Sunulacak eğitimlerin gündelik hayatta nerelerde işe yaracağına dair açık ve net açıklamalar yapılmalıdır.
- Derslerin veya konuların anlatımında hazır bir müfredattan ziyade yetişkinlerin de fikrinin alınarak hazırlanacağı bir ders akışı hazırlanmalıdır.
- Yetişkinler sanıldığı kadar öğrenmeye isteklidir ve öğrenme becerileri körelmemiştir. Yalnızca ilgileri farklıdır ve kendi yaşamlarına katkı sunabilecek konulara ilgi duyarlar.
- Yetişkinlerin öğrenme motivasyonları dışsal ödüller değil; yetişkinin kişiliğine, öz yeterliliğine katkı sağlayacak içsel motivasyonlardır. Bu nedenle yetişkinlerin herhangi bir konuyu öğrenmesi için gereken güdülenme araçları yetişkinlerin içsel dünyasına katkı sağlayacak ve kişisel gelişimini destekleyecek nitelikte olmalıdır.
- Yetişkinlerin belirli prensipleri ve dünya görüşleri vardır. Bu prensiplerin dikkate alınmadığı durumlarda öğrenme sürecinde motivasyon eksikliği ve öğrenilmeye çalışılan konuya ilgisizlik ortaya çıkar. Bunu engellemek için herhangi bir yetişkin eğitimi öncesinde yetişkinlerin beklentileri, talepleri, önerileri dikkate alınmalı ve dersler buna göre yapılandırılmalıdır.
- Yetişkin eğitiminde öğretilen konunun günlük yaşamda nasıl bir katkısı olacağı yalnızca sözel bir ifadeyle anlatılmamalı, ders esnasında anlatılan konuyla ilgili uygulama yapılmalıdır.

Uygulama ağırlıklı olmayan dersler yetişkinler için ilgi çekici ve işlevsel değildir. Örneğin dijital becerilerin geliştirilmesi ile ilgili sunulacak bir yetişkin eğitiminde e-posta sisteminin tanıtılması ve nasıl e-posta gönderileceğinin anlatılması yetişkin eğitimi açısından yeterli değildir. Bunun yanında ders esnasında kişilerin bir e-posta hesabı açıp herhangi bir yere e-posta göndermesi etkinliğinin uygulanması gerekir.

2.3. Yetişkinlerin Zihin Yapısı

Öğrenme süreci en başta bireyde davranış değişikliği meydana getirme çabası olsa da bu süreç bilişsel becerilerle yakından ilişkilidir. Bu nedenle herhangi bir öğretme faaliyetinden önce eğitim sunulacak kişinin bilişsel işleyişini tanımak gereklidir.

Bilişsel beceriler yaşam dönemlerinde farklılıklar gösterir. Yeni doğmuş bir bebeğin zihin işleyişi ile 20'li veya 50'li yaşlarda olan bir bireyin zihinsel yapısı arasında farklılıklar vardır. Bilişsel becerilerden kastedilen bilgiyi işleme hızı, dikkat, hafıza, dil, görsel-uzamsal yetenekler, yürütücü işleyiş becerileridir. Yetişkin zihin yapısı ile diğer yaş gruplarının zihinsel işleyişi arasındaki farkı tespit edebilmek için çeşitli araştırmalar yapılmıştır.

Yetişkin eğitimcilerine yönelik hazırlanan bu kılavuzda yetişkinlerin zihin yapısı hakkında bilgi sahibi olmanın yetişkin eğitimcilerle katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Bu nedenle yetişkinlerin zihin yapısı ile ilgili çeşitli bilgiler derlenmiştir.

Bilişsel faaliyetleri tanımlamak için kristalize zekâ ve akışkan zekâ kavramlarından sıkça söz edilir. Kristalize zekâ deneyimler sonucu gelişmiş, tecrübelerden yola çıkarak, öğrenme süreci sonucu şekillenmiş zekâ türünü ifade eder. Kelime dağarcığı, öğrenilmiş bilgiler, deneyimler kristalize zekâyâ örnektir. Örneğin tecrübeli bir doktorun mesleği ile ilgili süreçlerin bilişsel işleyişine katkısı kristalize zeka kavramı ile açıklanır. Uzmanlara göre kristalize zekâ yaşamın ilk 6 yılında sabit kalırken yaşam deneyimleri arttıkça kristal zekâda da bir artış meydana gelir. Bu nedenle kristalize zekâ gerektiren eylemlerde yetişkinler veya yaşlılar gençlere göre daha avantajlı durumdadır. Yine doktorluk mesleği üzerinden örnekleyecek olursak tecrübeli bir yetişkin doktorun karışık hastalıkları teşhis etmedeki ve bu hastalıklara müdahale etmedeki başarısı genç bir doktora göre daha yüksek düzeyde olabilir. Çünkü yetişkin doktorun yıllar süren mesleki deneyimi kristalize zekânın gelişimine bir katkı sunmuştur.

Akışkan zekâ ise yeni karşılaşılan problemler karşısında bireyin o problemi çözme becerisini ifade eder. Akışkan zekâ, bir kişinin doğuştan gelen yeni bilgileri işleme ve öğrenme, sorunları çözme ve çevresine dikkat etme ve onları manipüle etme yeteneğini içerir. Akışkan zekâ bilişin yürütme işlevi, işlem hızı bellek ve psikomotor alanlarıyla ilişkilidir. Bu zekâ türü 30'lu yaşlarda zirveye ulaşırken belirli bir yaştan sonra gerilemeye başlar.

Bu iki farklı zeka türü hakkında sahip olunan bilgiler yaşam boyu öğrenme sürecinde eğitim alan yetişkinlere sunulan eğitim hizmetlerinin niteliğini arttıracak yapıdadır. Özellikle 55 yaş üstü bireylerde kristal zekanın yüksek ama akışkan zekanın erken yaşlara göre daha düşük performans sergilediği bilgisi değerlendirildiğinde yetişkinlere sunulacak bir eğitimin yetişkinlerin bilgi ve becerilerine dayanması gerektiğini ortaya koyar. Aynı zamanda akışkan zekası yavaşlayan yetişkinlere herhangi bir konu anlatımı yapılırken yetişkinlerin yabancı olduğu kavramlardan ve kelimelerden mümkün olduğunca kaçınılması gerektiği bilgisini sunar. Öğretilecek konuyla ilgili yetişkinlerin herhangi bir ön bilgisi yoksa yetişkinlerin o konuyu öğrenme süreçleri daha büyük çaba gerektirir. Bu

nedenle anlatılan konunun yetişkinlerin aşına olduğu kelimelerle, onların yaşam deneyimlerinde bulunan örneklerle zenginleştirilmesi gerekmektedir.

Zeka türleri yukarı bahsedilen alanlara ayrılabilir ve bu alanların işlevselliği, performansı yetişkinlerde değişiklik gösterebilir. Bu nedenle zekanın alt bileşenleriyle ilgili bazı bilgiler sunulacaktır.

- **İşlem Hızı**

İşlem hızı herhangi bir bilgiyle karşılaşıldıktan sonra o bilginin ne anlama geldiğini, zihindeki diğer bilgilerle bağlantı kurma becerisini kapsar. Yaşamın ilk yıllarında yüksek performans sergileyen bu bilişsel işlev yaşamın 40'lı yaşlardan itibaren daha düşük performans sergileme eğilimindedir. Yeni bir kelime öğrenme, yeni bir konuyu anlama becerilerini ihtiva eden bu bilişsel alan son yetişkinlik döneminde yavaşlar. Bu nedenle yetişkinlere yönelik sunulacak eğitimlerde yaş grubu da dikkate alındığında anlatılan konu içerisinde yeni kavram ve kelimelerin çok fazla olması eğitimin etkililiğini olumsuz yönde etkileyebilir. Aynı zamanda yetişkinlere yönelik sunulan eğitimde bilgi düzeyinde olan öğrenme hedeflerinin daha az olması gerekmektedir. Çünkü işlem hızı yavaşladığı için hem bu bilgilerin zihinde kalıcı hale gelmesi zor olabilir hem de yetişkinler eğitime yönelik olumsuz bir bakış açısı geliştirebilir. Diğer taraftan anlatılan konunun ve öğretilmeye çalışılan ders içeriğinin zamana yayılması, yetişkinlere uygun bir tempoyla ilerletilmesi ve sürekli tekrar edilmesi gerekir. Bu uygulamalar işlem hızının yaşla birlikte yavaşlamasının olumsuz etkilerini engelleyecektir.

- **Dikkat**

Dikkat, konsantre olma ve belirli uyarılara odaklanma yeteneğini ifade eder. Dikkat becerisi seçici dikkat ve bölünmüş dikkat olmak üzere iki farklı alanda tanımlanır. Seçici dikkat ilgisiz bilgileri göz ardı edip çevredeki belirli bilgilere odaklanma becerisini ifade eder. Örneğin bir araba sürerken radyoya, yoldaki objelere, yan taraftaki araçlar gibi uyarıcıların görmezden gelinmesi ve sürüşe odaklanılması seçici dikkatle ilgili bir durumdur. Yetişkinlerde seçici dikkat gençlere göre daha iyi performans gösterir. Çünkü yetişkinlerin çevresel uyarıları giderek daha kısıtlı algılaması nedeniyle dış uyarılardan daha az etkilenirler ve dikkati istenilen yere yoğunlaştırmakta daha iyi performans sergilerler.

Bölünmüş dikkat ise birden fazla göreve odaklanabilme becerisini ifade eder. Örneğin yemek hazırlarken yemek hazırlayabilmek (**cümlede hata?**) bölünmüş dikkat becerisini ifade eder. Yaşlı yetişkinler bilgiyi anlık olarak zihinlerinde tutar. Bu durum ise bazı görevlerin gerçekleştirilmesini zorlaştırabilir. Bölünmüş dikkat gerektiren beceriler, kısa süreli belleğin daha aktif olarak kullanılmasını gerektirdiği için yaşlılarda bu becerinin kullanılmasında düşük performans gözlenir. Yani yaşlı yetişkinler bölünmüş dikkat becerilerinde dezavantajlı durumdadır.

Dikkat becerisi ile ilgili bu bilgiler doğrultusunda yaşlı yetişkinlerin seçici dikkatinin yüksek olması onları herhangi bir konuya odaklandığında öğrenme becerilerinin daha iyi bir düzeyde olmasına yardımcı olur. Dikkati dağıtan başka iç unsurlar yoksa eğer yetişkinler motive edildiğinde anlatılan konuya daha iyi dikkat gösterebilirler. Bu durum yetişkin eğitimciler için önemli bir avantajdır. Diğer taraftan yaşlı yetişkinlerin bölünmüş dikkat becerisi zayıf olduğundan düzensiz, iç içe geçmiş, belirli bir sırayı takip etmeyen ders anlatımlarına uyum sağlayamayabilirler. Ders ortamında rahatsızlık hissettirecek herhangi bir fiziksel sorun varsa ve yaşlı yetişkinler bunlara odaklandıysa onların aynı

zamanda derse odaklanması zor olabilir. Bu nedenle yaşlı yetişkinlerin seçici dikkatlerini mümkün olduğu kadar derse yönlendirilmesi gerekmektedir.

- **Hafıza**

Hafıza zihinde yer alan bilgilerin tamamıdır. Yaşlı yetişkinlerin en büyük problemlerinden birisi hafızadaki değişikliklerdir. Hafıza da bildirimsel ve bildirimsel olmayan bellek şeklinde ikiye ayrılır. Bildirimsel bellek hafızada yer alan bir bilgiye ihtiyaç duyulduğunda hatırlama becerisidir. Kelime bilgisi, olaylarla ilgili yer zaman ve oluş sırası bilgisi, kişileri tanıma ile ilgili bilgiler bildirimsel bellek becerileridir.

Bildirimsel olmayan (örtük) bellek ise hafızada bulunan bir bilginin istem dışı hatırlanmasıdır. Örneğin bisiklet sürme becerisi, ayakkabı bağlayabilme, herhangi bir şarkının melodisi duyulduğunda şarkının hatırlanması gibi durumlar örtük belleğe ait becerilerdir. Örtük bellek becerileri öğrenilmek istenilen bir konunun sıkça tekrar edilmesiyle güçlenir. Daha doğrusu sıkça tekrar edilen öğrenme hedefleri bir süre sonra örtük belleğe gönderilir. Ancak tekrar edilmeyen, uygulaması yapılmayan bilgiler bildirimsel bellekte kalır ve bunların hatırlanması ayrı bir çaba gerektirir.

Bildirime bağlı bellek becerileri yaşın ilerlemesiyle birlikte daha düşük performans sergiler. Yaşın ilerlemesi ile birlikte hafızada meydana gelen olumsuzluklar şunlardır:

- Herhangi bir ipucu olmadan bir bilginin hatırlanma becerisinde düşüş
- Öğrenilen bilginin kaynağını hatırlama becerisinde düşüş. Bir bilginin kaynağının ne olduğunu hatırlayamama durumudur.
- Gelecekte yapılması amaçlanan eylemlerin hatırlanmasında düşüş. Örneğin akşam yemeğinden sonra alınması gereken bir ilacı almayı unutmak bu alanda bir örnektir.

Ancak hafızanın belirli işlevleri üzerinde yaşın etkisi olmayabilir ve yaşça büyük olanlar bu hafıza becerilerini en az gençler kadar iyi kullanabilir. Bu beceriler:

- Bir ipucu verildiğinde bilgiyi geri getirme becerisi
- Geçmiş olayların doğru sıra ve zamanda hatırlanması
- İşlerin nasıl yapılacağına dair bilgilerin hatırlanması. Örneğin herhangi bir yemeği yapma becerisi, araba kullanma becerisi, herhangi bir aleti kullanma becerisi gibi.

Yetişkin eğiticiler hafızanın yaşla birlikte ortaya çıkan dezavantajlı durumları göz önünde bulundurarak eğitim ortamını düzenlemelidir. Örneğin öğrenilen herhangi bir bilginin tekrar edilmemesi, uygulama üzerinden anlatılmaması veya yetişkinlere uygulanmaması durumunda bilgilerin unutulması muhtemeldir. Bu nedenle yetişkin eğitiminde uygulamaya ağırlık verilmelidir. Öğrenilen bilgilerin bildirimsel belleğe gönderilme becerisi yaşla birlikte azaldığı için bu durumun ortaya çıkaracağı dezavantajlardan korunmak amacıyla her derste bir önceki dersin kısa bir tekrarının yapılması gerekir. Tekrar edilmeyen ve uygulanmayan bilgiler yaşlı yetişkinlerde kısa sürede unutulabilir. Aynı zamanda yaşlı yetişkinlerin hafızasının hala güçlü olduğu alanlar ile yeni öğretilecek bilgilerin eşleştirilmesi öğrenmenin kalıcılığını sağlar.

- **Dil**

Dil becerisi kelime bilgisi, kelimeleri anlamlı bir şekilde sıralayarak kendini ifade etme becerisini tanımlar. Sözcük dağarcığı yaşı ilerlemesiyle birlikte artış gösterir. Yaşantı deneyimleri dil becerisinin gelişmesine katkı sağlar. Dil becerisi aynı zamanda örtük belleğin bir işlevidir. Örtük bellek işlevinde yaşa bağlı olarak bir azalma olmadığı için geçmiş yıllarda öğrenilen kelimelerin hatırlanması kolaydır. Ancak yeni karşılaşılan bir görselin isimlendirilmesi, yeni duyulan bir kavramın hatırlanmasında yaşa bağlı olarak gerileme görülebilir. Bu durum yaşlı yetişkinlerin yeni bir kelimeyi veya bir nesne adını öğrendiğinde o sözcüğün tekrar hatırlanmasını engelleyebilir. Bu nedenle yaşlı yetişkinlere sunulan eğitimlerde yeni bir kavram, sözcük, kelime öğretiliyorsa bu kavramın yetişkinlerin deneyimleriyle eşleştirilmesi veya kavramın işlevleri hakkında daha fazla örnek verilmesi gerekmektedir. Örneğin dijital becerileri geliştirme konusunda eğitim alan bir grup yetişkine sosyal medyada kullanılan kavramları ve sözcükleri öğretmek istediğimiz bu kavram ve sözcükleri uygulamalarla birlikte göstermek gereklidir. Örneğin sosyal medyada “Paylaşma” kelimesi öğretiliyorsa örnek bir sosyal medya hesabından herhangi birinin gönderisinin paylaşılma etkinliği yapılabilir. Bu durum paylaşma kelimesinin daha kalıcı öğrenilmesini sağlar.

- **Görsel Uzamsal Yetenekler**

Bu bilişsel alan herhangi bir alanı iki veya üç boyutlu olarak anlama becerisini ifade eder. Bir nesnenin belirli bir alandaki yerini bilme, parçalanmış bir bütünü parçalarının yerlerini tespit edebilme becerisidir. Bu beceri yaşa bağlı olarak bir gerileme göstermez. Yani yeri ve konumu öğrenilmiş bir nesnenin yerinin ve konumunun hatırlanma becerisi yaşla birlikte azalmaz. Bu nedenle yaşlı yetişkinler öğrendikleri herhangi bir alanı tanımakta ve hatırlamakta çok fazla güçlük çekmezler. Ancak bu alanın değiştirilmesi konusunda yapılan değişikliği kabul etme durumunda yaşlı yetişkinler zorluk yaşayabilir. Örneğin bir eğitim ortamında sıraların düzeni, kullanılan araç ve gereçlerin yeri değiştiğinde bu durum yaşlı yetişkinler için bir zorluk olabilir. Bu nedenle uygulama yapılan yerin belirli bir düzenle kalması ve yetişkinlerin alışkın oldukları yerleşimin değiştirilmemesi öğretim sürecinde yaşanabilecek problemlerin önlenmesinde yardımcı olur.

- **Yürütücü İşleyiş**

Bilişsel becerilerin bu alanı herhangi bir konu üzerinde plan yapma, bir problem durumunu çözme, verilen sorulara cevap verebilme, belirsizlikleri aşabilme becerisidir. Yaşla bağlı olarak bilişsel becerilerin bu alanında düşüş meydana gelir. Dolayısıyla yaşla birlikte bilgiyi işleme, anlamlandırma, uygulamaya aktarma gibi becerilerde yaşlı yetişkinlerde gerilikler söz konusu olabilir. Bu durum yaşlı yetişkinlerin herhangi bir konuyu öğrenirken kendini yetersiz ve çaresiz hissetmelerine sebep olabilir ve eğitim sürecinden ayrılmalarına neden olabilir. Hatta bu işlevin azalması eğitime karşı bir önyargı geliştirip yaşlı yetişkinlerin eğitime başvurmalarını bile engelleyebilir. Bunu aşmak için yetişkinlere yönelik sunulan eğitimlerde eğiticinin oldukça sabırlı olması gerekir ve öğretilmek istenilen becerinin gösterilmesi için acele edilmemelidir. Yaşlı yetişkinler her ne kadar öğretilmek istenilen bir beceriyi anlasalar da bunu uygulamaya aktarmaları zor olabilir. Bu nedenle eğiticinin son derece kabullenici olması, yetişkinin öğrenme hızıyla birlikte hareket etmesi ve bu durumun doğal olduğunu aktarması gerekir.

Örneğin yine dijital becerilerin geliştirilmesi alanında yetişkinlere yönelik sunulan bir eğitimde e-posta gönderme konusu işlenirken yetişkinler bunun nasıl yapılacağını anlamış olabilir. Ancak herhangi bir e-posta hesabına gönderi iletme becerisini uygulamada zorluk çekebilir. Bu durumda uygulamaya

devam edilmesi, yetişkinin cesaretlendirilmesi ve yapılan hatalarda yetişkinlerin o beceriyi sanki ilk defa deniyormuş gibi düşünülmesi gerekir.

3. Yetişkin Eğitiminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlar

Her ne kadar yetişkin eğitiminde androgojinin varsayımları bilinse ve yetişkinlerin zihin yapıları anlaşılrsa da yetişkin eğitiminde yetişkin eğiticilerin karşılaştığı öznel sorunlar olabilir. Bu sorunlar yine androgojinin varsayımları ve yetişkinlerin bilişsel becerileri ile ilgili yapılan bilimsel araştırmalar perspektifinde aşılabılır. Yetişkin eğiticilerinin yetişkinlere yönelik sunulan eğitimde karşılaştıkları zorlukları belirlemek amacıyla Mind The Gap Projesi kapsamında projeye ortak ülkelerde görev yapan yetişkin eğiticilerine yönelik anket uygulanmıştır. 5 farklı ülkeden 31 yetişkin eğiticisinin katıldığı bu ankete yetişkin eğiticilerin en çok karşılaştığı zorluklar tespit edilmiştir. Bu zorluklar ve bu zorluklarla baş edebilmek için bu bölümde bilgilendirme yapılması amaçlanmaktadır.

3.1. Yetişkin eğitiminde öğrenilenlerin pekiştirilmesi

Uygulanan anket sonucunda yetişkin eğiticilerinin en çok zorlandıkları alanın yetişkin eğitiminde öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi için yeterli kaynak bulunamaması olduğu tespit edilmiştir.

Yetişkinlerin kısa süreli belleğe aldıkları bilginin uzun süreli belleğe taşıma becerileri giderek zayıflamaktadır. Aynı zamanda yetişkinler uygulama odaklı öğrenirler. Bu nedenle öğretilmek istenilen konunun pekiştirilmesi oldukça önemlidir.

Yaşanılan bu zorlukla ilgili yetişkin eğiticilerin kullanacağı kaynaklar öğretilmek istenilen konunun içeriğine bağlı olarak değişir. Her ne kadar yetişkinler eğitim sürecinde dış kaynaklardan yararlanabilse de dersi öğreten yetişkin eğiticisinin de eğitim planıyla ilgili düzenlemeler yapması gerekir. Bunlar:

- Eğitim planı yapılırken yetişkinlerin herhangi bir konuyu nasıl daha iyi öğrenebilecekleri hakkında onlardan bilgi alın. Her bireyin öğrenme ve öğrenilenleri pekiştirme süreci birbirinden farklılık gösterir. Bu nedenle eğitim öncesinde yetişkinlere onlar için kalıcı öğrenme sağlayacak en uygun pekiştirme araçlarını sorun. Bu yöntem yetişkinlerin hem sürece dâhil edilerek onların fikirlerine önem verildiğini hissettirir hem de yetişkin eğiticisinin eğitimi planlamasına yardımcı olur.
- Eğitim planında eğitim sonrası öğrenmeleri pekiştirebilecek ödevler hazırlayın. Bazı ders planları konu odaklı olabilir ve eğitim sürecinde teorik bilgilere daha fazla yer verilebilir. Bu durumun ana sebebi konunun yapısından kaynaklı olabildiği gibi yanlış uygulanan bir eğitim metodu olarak da ele alınabilir. Bu nedenle yetişkin eğiticisi ders planında konunun öğrenilmesi amacıyla uygulamalara ne kadar yer verildiğini kontrol etmelidir. Eğer konu anlatımı ağırlıklı bir ders planı varsa bu plan güncellenmelidir.
- Uygulama yapma yetişkin eğitiminin olmazsa olmazı arasındadır. Konunun anlatımından daha da önemli olan bu yaklaşım yetişkin eğitiminde göz ardı edilmemelidir. Ders süresinin kısalığı, derse devamda yaşanılabilen problemler uygulama için yeterli zamanın olmaması sorununu ortaya çıkarabilir. Bu nedenle yetişkin eğitimi eğitimden sonra yetişkinlerin pratik yapabileceği etkinlikler hazırlamalıdır. Ders içi etkinlikler yetersiz gelebilir. Bu nedenle yetişkinlerin

eğitimden sonra da devam edebileceği etkinliklerin önceden hazırlanması gerekir. Bu etkinlikler ödev tarzında olabilir veya yetişkinin gündelik yaşamda kullanabileceği bir performans görevi olabilir. Açıkçası sabit ödevlerden ziyade yetişkinlerin günlük yaşamda gerçekleştireceği performanslar daha işlevseldir. Örneğin yetişkinlere yönelik sunulan dijital becerileri geliştirme eğitiminde performans görevi olarak herhangi bir yere e-posta gönderilmesi görevi verilebilir. Ancak bu görev yetişkinin gündelik yaşamında bir yere sahip olmalıdır. Gönderilecek e-posta bir ürünle ilgili memnuniyeti veya şikâyetiyle ilgili satıcıya gönderilecek bir metin olabilir. Bu hem e-posta gönderme becerisi gibi eğitim kazanımını uygulamaya yardımcı olur hem de bu uygulama sayesinde yetişkinler açısından gündelik yaşamında bu bilginin işlevsel olduğu anlaşılır. Bu nedenle verilecek pekiştirme ödevlerinde yetişkinlerin günlük yaşamda karşılaştıkları ve çözmek istedikleri veya gerçekleştirmek istediği görevlere odaklanılması yararlı olacaktır.

- Her ders için o ders konusunun pekiştirilmesine yardımcı olacak e-kitap, video, internet siteleri, broşür gibi kaynakları belirleyin. Yetişkinlerin bir bilgiyi işleme hızı yavaştır. Bu nedenle ders esnasında anlatılan konunun hızlı bir şekilde anlaşılması mümkün olmayabilir. Ancak aynı bilgiler bir başka kişi veya yazılı kaynak tarafından tekrar edildiğinde yetişkinler sunulan bilgiyi öğrenebilir.
- Online eğitimlerden yararlanın. Gelişen dijital dünya ile birlikte dijital dünyanın bir eğitim ortamı olarak kullanılması yaygınlaşmıştır. Özellikle video içerikleri sayesinde anlatılmak istenilen konular daha etkili bir şekilde sunulmaktadır. Bu içerikler sayesinde öğrenme süreci kolaylaştırılabilir ve yetişkinler öğrenmek istedikleri konularda hem pratik yapabilir hem de eğitimlere her an erişebilir. Bu alanda kullanılacak bazı internet uygulamaları şunlardır:
 - ✓ **Udemy:** Udemy, online eğitimde dünya liderlerinden biridir ve geniş bir konu yelpazesi sunar. Programlama, tasarım, işletme, pazarlama, müzik, yabancı dil ve daha birçok konuda kurslar sunar. Udemy üzerinden alınan eğitimlerin bir çoğuna sınırsız erişim imkanı vardır. Aynı zamanda ders videoları üzerine notlar alınabilir, eğiticiye soru sorulabilir. Site üzerinden konularına göre ders içerikleri aranılabilir. Yetişkin eğitimcileri bu site üzerinden kendi dersi ile ilgili pekiştirmeye yardımcı olabilecek dersleri bulabilir ve yetişkinlere bu içerikleri tavsiye edebilir.
 - ✓ **LinkedIn Learning:** LinkedIn Learning, işletme, teknoloji, yaratıcı yetenekler, veri bilimi ve diğer birçok konuda eğitim içerikleri sunar. İşletme liderleri, sektör uzmanları ve öğretim görevlileri tarafından sunulan kurslarla birçok farklı yetenek geliştirme fırsatı sunar. Genel itibarıyla daha çok akademik bilgilerin yer aldığı bu platform derinlemesine öğrenme isteyenler için oldukça kullanışlıdır. Öğretilmek istenilen konuyla ilgili farklı eğitimler takibe alınabilir ve kurslara katılan yetişkinlerle paylaşılabilir.
 - ✓ **Open Culture:** Open Culture, online eğitim kaynaklarına ücretsiz erişim sağlayan bir platformdur. Bilim, felsefe, sanat, teknoloji, tarih ve diğer birçok konuda birçok farklı kaynağa erişebilirsiniz. E-kitaplar, videolar, makaleler, sesli kitaplar gibi bir çok farklı içeriğine erişim imkanına sahip olursunuz.
 - ✓ **Skillshare:** Skillshare, yaratıcı beceriler, tasarım, teknoloji ve işletme konularında kurslar sunar. Kullanıcılar, öğretmenlerin düzenlediği interaktif derslerle birbirleriyle etkileşime geçebilirler. Özellikle belirli bir hobi alanında kendini geliştirmek isteyenler için oldukça kullanışlı bir uygulamadır.

- ✓ **FutureLearn:** FutureLearn, önde gelen üniversitelerden ve kurumlardan gelen kursları sunan bir platformdur. Bilim, sosyal bilimler, işletme, sanat, sağlık ve diğer birçok konuda dersler sunar. Kursların sürelerine göre seçilebildiği, daha çok akademik bilgiler barındıran ancak bir konuyla ilgili detaylı öğrenme isteyen kişiler için destekleyici bir platformdur.
- ✓ **TED-Ed:** TED-Ed, dünya çapında öğrencileri ve eğitimcileri desteklemek için tasarlanmış bir platformdur. Konular arasında bilim, tarih, sanat, matematik ve daha fazlası yer alır. Genellikle bir alanda uzman veya tecrübe sahibi kişilerin konuşmalarının yer aldığı platform farklı konularda bilgi edinmek ve insanların tecrübelerinden yararlanmak için oldukça verimlidir.
- ✓ **Coursera:** Coursera, dünyanın önde gelen üniversitelerinin sunmuş olduğu kurslara erişim sağlayan bir platformdur. Bilim, mühendislik, sosyal bilimler, işletme ve daha birçok konuda dersler sunar.

3.2. Yetişkin eğitiminde kullanılacak farklı öğretim teknikleri

Herhangi bir eğitim sürecinde en önemli hususlardan birisi kullanılacak öğretim teknikleridir. Eğitim verilecek grubun özellikleri kullanılacak öğretim tekniklerinin belirlenmesinde yardımcı olur. Yetişkin eğitimcileri herhangi bir eğitim sürecinden önce androgojinin varsayımlarını çok iyi bilmesi gerekir. Öğretim süreci her ne kadar pedagoji kelimesiyle ilişkili gibi görünse de yukarıda da açıklandığı gibi ikisi birbirinden oldukça farklı varsayımlara sahiptir. Androgojinin varsayımlarından yola çıkarak yetişkin eğitiminde şu öğretim teknikleri kullanılabilir:

- Her ne kadar yetişkinler herhangi bir kursun konusunu bilerek kursa dâhil olsa ve bu kursun önceden belirlenmiş bir ders planı olsa da kurs başlangıcında yetişkinlerin ders planı ile ilgili görüşlerini ve tavsiyelerini alın. Yetişkinler yapılandırılmış bir programdan ziyade kendi önceliklerine göre belirlenmiş programlara daha sıkı bağlıdır. Yetişkinleri ders planı konusunda iş birliğine davet etme onları motive edici ve kursa sadakat gösterici davranışlar sergilemesine yardımcı olur. Yetişkinler ihtiyacı olan şeyin ne olduğunu ve neyi istediğini daha net bir şekilde ifade ederler. Bu nedenle yetişkinlere yönelik sunulacak eğitimin önceden tasarlanan kazanımlar yerine yetişkinlerin ihtiyaçlarına göre belirlenen kazanımlar doğrultusunda düzenlenmesi daha işlevsel olabilir.
- Yetişkinlerin yaşam deneyimleri fazladır ve bu deneyimleri öğrenme süreçleriyle ilişkilendirebilirler. Bu nedenle eğitim sürecinde yetişkinlerin geçmiş deneyimlerinin bilinmesi ve bunlardan hangilerinin kullanılabileceği belirlenmelidir. Bu deneyimler aynı zamanda öğrenilen konu üzerinde uzmanlaşmayı da sağlayabilir. Bu yaşam deneyimleri aynı zamanda yetişkinlerin hangi konularda desteğe ihtiyaçları olduğunu da belirleyebilir. Aynı zamanda yetişkinlerin bilgiyi işleme hızı yavaşladığı için yeni bilgileri öğrenmesi zaman alabilir. Bu dezavantajlı durumdan kurtulmak için önceki deneyimlerden yola çıkarak eğitim içeriklerini tasarlamak veya eğitim konularını anlatmak daha işlevseldir.
- Yetişkinler sorun merkezli öğrenmeye daha çok yatkındır. Bir yetişkin için herhangi bir bilgi öğrenilecekse bu bilginin yetişkinin yaşamına ne tür bir katkı sağlayacağı yetişkinler için oldukça önemli bir sorudur. Bu nedenle yetişkinler bir konuyu etraflıca öğrenmek, o konuda uzmanlaşmak yerine konunun veya dersin günlük yaşam

sorunlarını çözen taraflarına odaklanırlar. Yetişkin eğitimleri günlük yaşam problemlerine katkı sağlamayan ancak yetişkinlerin iyi olma hallerini arttıracak sanatsal içeriklerin üretildiği eğitim faaliyetlerinde ise yetişkinlerin eğitim sonucunda tasarladıkları ürünlerin sergilenmesi yetişkinler için bir toplumsallaşma kazanımı sağlayabilir. Bunun gibi öğretilen içeriğin günlük yaşamda bireyin yaşam kalitesini arttıracak etkinliklerle güçlendirilmesi öğretim sürecinin etkili olmasını sağlar.

- Uygulama ve etkinliklerin daha fazla olduğu eğitim planı hazırlayın. Yetişkinler bir beceriyi kısa sürede elde etmek ve aldıkları eğitimlerin sonuçlarını hemen görmek isterler. Bu nedenle eğitim sürecinde sıkça uygulama yapılmalıdır. Bu uygulamalar aynı zamanda yetişkinlerin kalıcı öğrenmelerinin önündeki engelleri ortadan kaldırır. Uygulamaların nasıl yapılacağı konusunda yetişkinlerin fikirlerini değerlendirin. Yalnızca konu anlatımlarından ve teorik anlatımlardan oluşan bir eğitim metodu yetişkin eğitimi için uygun değildir.
- Olabildiğince az öğrenme hedefi belirleyin. Yetişkin zihin yapısı her ne kadar öğrenme becerilerine açık olsa da yeni bilgilerin yetişkin zihninde yerleşmesi zaman alır. Bu nedenle öğrenme kazanımları açık, net ve az olmalıdır. Bu durum yetişkinlerin konuya odaklanmalarına yardımcı olurken, bilgilerin işlenmesini de kolaylaştırır.
- Eğitim materyallerini kullanın. Herhangi bir konuyu yalnızca sözel olarak anlatma metodu ile yetişkin eğitimi sürdürmek işlevsel değildir. Slaytların hazırlanması, videoların, ses kayıtlarının, işitme, görme, dokunma duyularına hitap eden materyaller sıkça kullanılmalıdır. Bu yöntemle yetişkinler hem kendisini sürece dahil edilmiş hissederek hem de zengin uyarıcılar aracılığı ile öğrenme daha kalıcı hale gelir.
- Monolog tarzı bir anlatım yerine diyalog tarzı bir anlatımı tercih edin. Örneğin dersin kazanımlarıyla ilgili bilgi vermeden önce “Sizce bu dersin size kazandıracığı beceriler neler olabilir” şeklinde bir soru ile onların fikir üretmelerine imkân verecek ortam hazırlayın. Önemli olan bu sorulara **doğru** cevap verilmesi değil yetişkinlerin konuyla ilgili daha fazla düşünmelerini sağlamaktır.
- Eğitim içeriği veya eğitim planı ile ilgili herhangi bir değişiklik yapacağınızda veya önceden tasarladığınız bir eğitim içeriği varsa bile bunu yetişkinlere doğrudan uygulamak yerine onlara seçenekler sunarak karar verebilirsiniz. Yetişkinler otoriter bir iletişim dili yerine işbirliğine açık olan bir iletişim dilini daha ilgi çekici bulur. Örneğin dersle ilgili yapacağınız çeşitli uygulamalar varsa hangi uygulamaya ilk olarak başlayacağınızı yetişkinlere sorabilirsiniz.
- Grup tartışmasına eğitim sürecinde yer verin. Grup tartışması yetişkinlerin deneyimlerini paylaşması, kendi fikirlerini sunması ve eğitime dair motivasyonlarını keşfetmesi için iyi bir fırsattır. Eğitim öncesinde veya eğitim sonrasında grup tartışmalarının yapılması hem eğitmen için bir geribildirim imkânı sunar hem de yetişkinlerin beklentilerini ve eğitim sonucundaki kazanımların net bir şekilde belirlenmesine yardımcı olur.
- Problem odaklı veya çözüm odaklı bir öğretim metodunu tercih edin. Yetişkinlere anlatılacak herhangi bir dersin bir problemi çözmeye katkı sunmasını amaçlayın. Örneğin dijital becerileri geliştirme konusunda bir yetişkin eğitimi kursu açıldığında eğer kursa katılımcıların da isteği varsa her kursiyerin bir blog sayfası oluşturmasını ve yaşam deneyimlerini bu blog sayfasında paylaşmasını sağlayın. Bu kişiler mesleği ile ilgili, yaşam tecrübeleriyle ilgili, sahip olduğu sanatsal bir beceriyle ilgili, seyahatleri

ile ilgili görüşlerini paylaşabilirler. Eğitim başlangıcında böyle bir amaç belirlenmesi hem yetişkinlerin öğrenim kazanımlarını sergilemesini hem de eğitimin somut bir çıktısı olmasını sağlar.

3.3. Yetişkin eğitiminde devamsızlıkla başa çıkma

Yetişkin eğitiminde en sık karşılaşılan problemlerden birisi de devamsızlık sorunudur. Yetişkinlerin günlük yaşamda farklı sorumluluklarının olması, sağlık problemleri yaşamaları, eğitim sürecini yeterli olarak algılamaması, ders konularının kendine hitap etmemesi, kazanılmak istenilen becerilerin yetişkinlerin gerçekleştirebileceği performansının üzerinde bir seviyede olması gibi sebepler devamsızlığın başlıca nedenleri olabilir. Bu zorlukla ilgili yapılabilecek çalışmalar şunlardır:

- Devamsızlık potansiyelini eğitim öncesinde tespit etmeye çalışın. Eğitim sürecinde ders anlatımına başlamadan önce yetişkinlerin günlük yaşam rutinleri, sorumlulukları ve bu eğitime ne kadar süre ayırabileceklerini tartışın. Her bireyin tek tek kursa devam etme konusundaki engellerini tespit edin. Çalışma saatleri, dinlenme saatleri, ziyaret saatleri gibi konularda yetişkinlerin bilgilerini alın. Bu bilgiler doğrultusunda ders planını ve saatini düzenlemeye çalışın.
- Ders akışı ve ders planının yetişkinlerin derste aktif olabileceği şekilde düzenlenmesini sağlayın. Yetişkinler eğitim ortamında pasif olmaktan keyif almaz. Bu nedenle etkinliklerin olduğu, yetişkinlerin kendini ifade etmesine olanak sağlayan uygulamalar ve etkinlikler tercih edilmelidir.
- İlk devamsızlık sebebini araştırın. Herhangi bir olumsuz durumun başlangıcı oldukça önemlidir. Yetişkinlerin eğitime devamsızlık yaptığı ilk durumda yetişkinle iletişime geçin ve devamsızlık sebebini anlamaya çalışın. Çünkü bu devamsızlığın sebebinde dersin işlenme tarzı, gruptaki diğer kişilerin davranışları, dersin yetişkinin beklentilerine hitap etmemesi gibi sebepler olabilir. Bu durumları yetişkinler bazen ifade edemeyebilir ve eğitim sürecinden kopmayı tercih edebilir. Ancak yetişkinle kurulacak ilişkide gerekli güven ortamı sağlanırsa ve yetişkinin kendini ifade etme olanağı sağlanırsa bu sebepler ortaya çıkarılabilir ve önlem alınabilir. Aynı zamanda bir yetişkinin devamsızlık nedeniyle aranması ona "Seni ekipte görmek istiyoruz, bizim için önemlisin" mesajını verir ve bu yetişkinle eğitici arasında olumlu bir bağ kurmasına yardımcı olur.
- Dersin her aşamasında bu dersin onların günlük yaşam becerilerine veya yaşam kalitelerini arttırmalarına katkı sağlayacağını gösterin. Bunun için etkinlikler ve ödevlerle bu becerilerin sergilenmesine imkân sağlayın. Yetişkinler çözüm odaklı düşündükleri için eğitim sürecine harcanan zamanın bir kazanç olarak kendilerine geri dönmesini isterler ve zamanının boşa geçirildiği hissinden hoşlanmazlar.
- Yetişkin eğitimleri aynı zamanda yetişkinlerin toplumsallaştığı bir ortamdır. Bazen eğitimin içeriğinden daha çok o eğitim esnasında yaşanılacak deneyimler yetişkinler için daha değerli olabilir. Bu nedenle dersler sırasında konuşmaların veya tartışmaların ders dışı konulara çekilmesinden endişe etmeyin. Tam tersine bu süreçleri grubun birbirine bağlılığını güçlendirmek için kullanın. Örneğin resim kursu için hazırlanan bir eğitim ortamında konu resim becerilerinden uzaklaşarak yetişkinlerin çocukları ile yaşadığı iletişim sorunlarına gelebilir. Bu durum kısa bir mola kabul edilerek yetişkinlerin kendilerini paylaşmasına imkân verildiği bir ortam oluşturulabilir. Bu durumda yetişkinler

için o ortam bir ders ortamından ziyade kendisini ifade edebildiği ve yaşamına değer katan bir yer olarak algılanabilir. Eğitim ortamına gelen yetişkinlerin bu motivasyonları devamsızlıkları engelleyici bir faktör olarak çalışabilir.

3.4. Yetişkin eğitiminde dijital araçların kullanımı

Dijital teknolojilerin gelişimi sayesinde öğretim metotları zenginleşmiştir. Özellikle görsel alanda sunulabilecek eğitim materyalleri oldukça yaygınlaşmıştır. Web 2.0 sayesinde internet bağlantısı olan herkes geliştirdiği eğitim materyallerini diğerlerinin kullanımına açabilmekte ve büyük bir paylaşım ağı ortaya çıkmaktadır.

Yetişkinlerin yavaşlayan bilgiyi işleme becerileri, eğitim materyallerinin çeşitlendirilmesiyle ve daha fazla duyuya hitap eden içeriklerle geliştirilebilir. Bu nedenle yetişkin eğitimcilerinin eğitimde kullanılabilecek dijital araçlarla ilgili bilgi sahibi olması yararlı olur.

Dijital ortamdaki eğitim içerikleri iki ana gruba ayrılabilir. Ders anlatımlarının olduğu, uzmanların bir konu hakkında seri anlatımlar yaptığı eğitim siteleri olduğu gibi derste sunulacak konuyu daha iyi anlatabilmek için eğitimcilerin tasarımlar yapmasına olanak sağlayan ve bu tasarımların diğer eğitimcilerle paylaşılabilirdiği platformlardır. Önceki bölümlerde eğitim platformlarıyla ilgili bilgilendirme yapıldığı için bu bölümde yalnızca öğretim içeriği tasarlanan platformlar hakkında bilgi verilecektir. Bu platformlar şunlardır:

Kahoot: Kahoot, öğretmenlerin öğrencilerine çeşitli konularda interaktif quizler hazırlamasına olanak sağlar. Bu site, öğretmenlerin öğrencilerin anlamadığı konuları tespit etmelerine ve öğrencilerin konuları öğrenmelerine yardımcı olabilir. [Kahoot](#)

Quizlet: Quizlet, öğretmenlerin öğrencilerine öğrenmelerine yardımcı olmak için flash kartları, testleri ve diğer öğrenme araçlarını sunar. Bu site, öğrencilerin öğrenme stilini ve hızını dikkate alarak, öğretme metodunu buna göre ayarlayabilmenize olanak sağlar. [Quizlet](#)

Padlet: Padlet, öğretmenlerin öğrencilerine ders materyalleri, görevler ve notlar gibi bilgileri paylaşmalarına olanak sağlar. Bu site, öğretmenlerin sınıf içi iletişimi ve öğrencilerin ödevlerini yönetmelerine yardımcı olabilir. [Parlet](#)

Nearpod: Nearpod, öğretmenlerin öğrencilerine interaktif sunumlar hazırlamasına olanak sağlar. Bu site, öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olmak için video, ses, resim ve metin gibi birçok öğe kullanabilir. [Nearpod](#)

Google Classroom: Google Classroom, öğretmenlerin öğrencilerine görevler, ders materyalleri ve notlar gibi bilgileri paylaşmalarına olanak sağlar. Bu site, öğrencilerin ödevlerini yönetmelerine ve sınıf içi iletişimi kolaylaştırmalarına yardımcı olabilir. [Google Classroom](#)

Edpuzzle: Edpuzzle, öğretmenlerin videoları düzenleyip, interaktif hale getirmelerine olanak sağlar. Bu site, öğretmenlerin öğrencilerin derslerdeki ilgisini arttırmalarına yardımcı olabilir. [Edpuzzle](#)

Prezi: Prezi, öğretmenlerin sunumları hazırlamalarına olanak sağlar. Bu site, öğretmenlerin öğrencilerin dikkatini çekmek için etkileyici sunumlar yapmalarına yardımcı olabilir. [Prezi](#)

4. Yardımcı Kaynaklar

Yetişkinlere yönelik sunulan eğitimin niteliğini arttırmak ve karşılaşılan sorunların üstesinden gelmek için yetişkin eğitimcilerinin yararlanabileceği bazı kaynaklar vardır. Bu bölümde bu kaynaklarla ilgili bilgilendirme yapılacaktır.

4.1. İnternet Siteleri

American Association for Adult and Continuing Education (AAACE): AAACE, yetişkin eğitimi alanında lider bir kuruluştur ve andragoji hakkında çeşitli kaynaklar sunar.

<http://www.aaace.org/>

Adult Education Research Conference (AERC): AERC, yetişkin eğitimi alanındaki araştırmaların sunulduğu ve tartışıldığı bir konferanstır. Konferansın web sitesinde, andragoji hakkında sunulan araştırmalara ve sunumlara erişebilirsiniz.

<https://newprairiepress.org/aerc/>

European Association for the Education of Adults (EAEA): EAEA, Avrupa'da yetişkin eğitimi alanında faaliyet gösteren bir kuruluştur ve andragoji konusunda kaynaklar sunar.

<https://eaea.org/>

International Journal of Lifelong Education: Bu dergi, yaşam boyu öğrenme alanındaki araştırmaların yayınlandığı önde gelen dergilerden biridir ve andragoji hakkında önemli makaleler içerir.

<https://www.tandfonline.com/toc/cjle20/current>

4.2. Videolar

Adult Learning Theory | Knowles' 6 Assumptions of Adult Learners (Yetişkin Öğrenme Teorisi | Knowles'in Yetişkin Öğrencilere İlişkin 6 Varsayım)

https://www.youtube.com/watch?v=yQuQF_rZXZw

• Using Adult Learning Principles to Create Effective Training (Etkili Eğitim Oluşturmak İçin Yetişkin Öğrenme İlkelerini Kullanmak)

<https://www.youtube.com/watch?v=Uk-CV53O9X4>

• "Knowles' Adult Learning Theory or Andragogy - Simplest Explanation Ever (Knowles'in Yetişkin Öğrenme Teorisi veya Andragojisi)

<https://www.youtube.com/watch?v=vzKxZtca00o>

- "Teaching Adults: Adult Learning Theory ("Yetişkinlere Öğretmek: Yetişkin Öğrenme Teorisi")

<https://www.youtube.com/watch?v=32V7L3-04pU>

4.3. Kitaplar

"The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development" (Yetişkin Öğrenci: Yetişkin Eğitimi ve İnsan Kaynakları Geliştirme Alanında Kesin Klasığı) - Malcolm S. Knowles: Bu kitap, yetişkin öğrenme teorisini ve yetişkin öğrencilerin özelliklerini anlamaya yardımcı olur.

"Teaching Adults: A Practical Guide for New Teachers" (Yetişkinlere Öğretmek: Yeni Öğretmenler İçin Pratik Rehber) - Ralph G. Brockett: Bu kitap, yeni yetişkin eğitimcilerine yetişkin öğrencilerle çalışmaları için bir dizi strateji sunar.

"How to Teach Adults: Plan Your Class, Teach Your Students, Change the World" (Yetişkinlere Nasıl Öğretirsiniz: Dersinizi Planlayın, Öğrencilerinizi Öğretin, Dünyayı Değiştirin) - Dan Spalding: Bu kitap, yetişkin öğrencilerle çalışırken öğretmenlerin karşılaşılabileceği sorunlara çözüm sunar.

"The Courage to Teach: Exploring the Inner Landscape of a Teacher's Life" (Öğretmenliğe Cesaret Etmek: Bir Öğretmenin Yaşamının İç Peyzajını Keşfetmek) - Parker J. Palmer: Bu kitap, öğretmenlik mesleğinin içsel ve duygusal yönlerine odaklanır.

"Facilitating Learning in Adult Education: A Handbook for Leaders and Teachers" (Yetişkin Eğitiminde Öğrenmeyi Kolaylaştırmak: Liderler ve Öğretmenler İçin Bir El Kitabı) - Stephen D. Brookfield: Bu kitap, yetişkin öğrencilerle çalışırken öğrenmenin nasıl kolaylaştırılabileceğini ele alır.

5. Kaynakça

WHO. (2015). Ageing and Health. Factsheet <http://who.int/mediacentre/factsheets/fs404/en/>

UN Department of Economic and Social Affairs. (2015). World Population Prospects: The 2015 Revision. (2017). <https://esa.un.org/unpd/wpp/Download/Standard/Population/>

Avrupa Komisyonu. (2000). A Memorandum on Lifelong Learning. Erişim: https://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum_on_Lifelong_Learning.pdf

Avrupa Komisyonu. (2001). Report from the Commission. The Concrete Future Objectives of Education and Training Systems.

Erişim:

https://aic.lv/ace/ace_disk/Bologna/contrib/EU/report%20on%20the%20concrete%20objectives%20of%20ed%20sys.pdf